

Latweefchu Awises.

Mr. 46.

Zettortdeenà 17. Nowemberi.

1860.

Sluddinafchana.

Prett teem Kursemmes Gubernements-Awises 12ta Januari 1860 Nr. 266 isfluddinateem vreeschraffteem un prett Kursemmes Gubernatera kunga pawehleschannu no 12ta Janwara 1860 Nr. 265 wiffadi zilweft, ir frohdineeki un animatneeki us laukeem, bes kahdas teefas wehleschannas lifkuschi taifht un isdemuschi zeddeles sifkas-naudas weeta. Scho rekti sifkas-naudas-zeddeles taifht un islaift Waldischana Kursemme tiffai pilfateem un pilfatinneem nowehlejuse, andeeli par labbu. Kad nu Waldischana zil sinuadama prett tabdu lifkumu pahrfahpochannu darbojusees un darrijuse ka peenahlahs, tad wehl zeen. Gubernatera kungs tohs lifkumus par sifkas-naudas-zeddelehm te ofkal leef isfluddinaht ar to sinnu, ka iflatrs, kas prett teem darrihs, ka pelniijs taps strahpehts. Tad nu lai iflatrs leef wehra:

1) Ka itt wiffas sifkas-naudas-zeddeles, kas islaiftas tappufchas bes teefas wehleschannas un sinnas, wifwehlafti lihds Imam Janwarim 1861 buhs atmihst, prohti: teem, kas tahdas zeddeles bes teefas sinnas islaidufchi, schahs zeddeles lihds Imam Janwarim 1861 buhs atnemi atpaffat un atmihst prett skaidru naudu, — un peederrigahm teefahm buhs par to gahdaht, ka tas ta pilnigi un pareifti tohp isdarrihts.

2) Ka itt neweenam un nekahdam us laukeem naw brihw sifkas-naudas-zeddeles islaift, jo schi rekte Kursemme dohta tiffai pilfateem un Palangas, Talfes un Ziluktes pilfatinneem, un lauzineekeem irr wehlehts tappis, tahs zeddeles fo pilfati islaidufchi, nemt zil wajaga, un tee ar tahm arri warr pahrfahst, jo Leepajas, Wentspils un Kuldigas kaupmannu-lahdes jau senn tahdas zeddeles islaidufchas, un Jelgawas Magistrata Kemmereja arri wehl zil wajadschahs islaidihhs sifkas-naudas-zeddeles, kas prett skaidru naudu ismihjamas, un arri gau drihs wiffos pilfatos kahdi kaupmanni ar teefas sinnu tahdas zeddeles jaw irr islaidufchi, un tadeht nekahds zeddeku trubkums wairf ne warr buht.

3) Ka taggad Jelgawa itt wiffas sifkas-naudas-zeddeles, kas ar teefas wehleschannu te taps islaiftas, no Jelgawas Magistrata taps stempeletas, tas irr: tahm taps usspeests Jelgawas Magistrata sehgelis, lai iflatrs ar agzim tubdal warr redseht un skaidri pasiht, ka schihs irr riktigas zeddeles, un ka tahs ne peederr yee tahdahm zeddelehm, kas lihds Imam Janwarim 1861 ja-atmihj, un tad wairf ne buht ne buhs derrigas. Jelgawa 4ta Nowemberi 1860. (Nr. 10498.)

Zivil-Gubernaters J. v. Brewern.

Kanzleru Direktors G. v. Rummel.

Us zeen. Gubernatera kunga wehleschanohs mehhs wehl no fawas puffes peeleeelanu schohs wahrdus par isstahstischannu un skaidru sinnu, ka ar tahm sifkas-naudas zeddelehm jadarra, un ka warr pasiht, kas irr riktigas zeddeles, fo drohschi warr nemt, un kahdas naw nemmamas. Leez wehra:

1) Ka no jauna gadda deenas 1861 tiffai tahdas sifkas-naudas-zeddeles buhs riktigas un nemmamas, us kuzrahm usspeests un skaidri redsams Magistrata teefas melnais sehgelis. Tahdas zeddeles, fur schis sehgelis naw redsams, lai ne nemm.

2) Ka arri Jelgawas Magistrata Kemmereja ar fawu wahrdu un sehgesti tahdas zeddeles islaidihhs, fo iflatrs drohschi warrehs nemt.

3) Kad nu tahs zeddeles, kurrabm Magistrata sehgelis naw usspeests, libds janna gadda deenaf 1861 wiffas ja-atmihtj un tadeht pehz janna gadda deenas wairf nemas ne buhs derrigas; tad lai tee, fam tahdas zeddeles bes Magistrata sehgele irr, tahs preefsch fwehtkeem atmihtj prett naudu pee ta, kurrea w ahrds us tahdas shtas-naudas-zeddeles bes Magistrata sehgele irr usdruffahis jeb usratstihts; jo pehz janna gadda deenas 1861 schihs wairf ne warchs atmiht.

Apdohmajeet scho leetu nu labbi, ne fajanzeet to schabdu tahdu padohmu flausidami, bet darrait un turretees pehz augsti zeenijama Gubernatera flaidras isfluiddinashanas, tad wisseem isees par labbu un neweenam par shabdi ne buhs. Schulz.

Amischn = sinuas.

Behterburga. Dselses-zelsch no Dinburgas libds Ostrowai nu gattawis un Oktoberi fahlu-schi laudis un prezzis west. Ikwaktarods pulksten 6½ isbrauks no Dinburgas, un ikwaktarods pulksten 7½ isbrauks no Behterburgas, jo schis zelsch eet no Behterburgas zaur Opflu us Dinburgu, un wehl no Dinburgas zaur Wilnu libds Warschawai tohp taihts.

Gistreibereu Keisereene Lihsbete eesfurguse ar kruhshu fehrgru un dakteri spreedusch, ka ne warroht pee labbas wesselibas flucht, ja ne eeschoht filda semme. Tad nu Keiseres winnu pawaddijis libds Minkenes pilfatam Baijeru semme, (Baijeru Kehninsch irr winnas raddinecks); no turrenes aisees us Antwerpes pilfatu Belgia, un tad ar Gulerenderu fuggi us Madeira fallu, leela Atlantika jubra pee Awrikas, (flattees Awrikas lantfahrte), un tur kahdus mehneschus paliks, jo schihs fallas gais gan irr sohti derrigs tahdeem, kas sirst ar kruitim.

Parise. Napoleona Keisereene Gigenia nobraufuse us Skohtu semmi, tur kahdu laiku palikschocht pee sawas draudsenes, Amiltona Erzoenees.

Gulante. Gnlantes Krohna-mantinecks schin-ni ruddent nobrauze us Kanadu Amerika, — kas Gulerendereem peederr, — un te ar leelu preeku usnemts tappis. Ar scho semmi eepassinnes tad aisgahje us Seemel-Amerikas fabeedrotahm brihw-walstim, tur winnam wiffadu gohdu un zeenishanu parahdija. Tad ar saweem karra-fuggeem dewahs us mahjahm. Gan atnahje Londone sinua, ka isbrauzis un winnu gaididami gaidija, bet ne warreja sagaidiht. Subtija karra-fuggus prettim winnu mefleht pa leelo Atlantiku jubru, bet ne dabbuja nekahdas sinuas. Tadeht Kehnineene palikke sohti

behdiga. — Nu, Deews lai irr flawehts, Londone leeli preeki, jo 4ta Nowemberi Brinzis wessels pah-nahzis. Jubra leelas wehtas plohsijusches un brauzesjus aplawejusch; arri Printscha fuggim ohgles peetruhlufchas un tadeht ohtram dampfuggim bijis japeeseen; bet wehtas laika daschu reisi tauwas, ar kurrabm Printscha fuggis peeseets bijis, pahrautas tappuschas. Jegahjuschä neddetä jaw bijuschitilkai 200 juhdes no Gnlantes, bet wehtra fuggus atkal dsinnuse atpakkat leela jubra. Deesgan breefmu redsejusch, bet schehligs Deews pasargajis no nelaimes.

Italia. Garibaldis aisgahjis masä Kapreras fallina un tur sawu muishu walda, bet aiseijohht, effoht teizis, Merzi 1861 atkal nahschocht, un tad tam wajadseschocht kahds milljons saldatu. Italia lai par to gahda, ka tee buhtu gattawi. Gaetas pilfatu Sardinjeri taggad aplenzejusch, sah to apsehgeriht un taisahs to bombardeereht. Kehnina Prantscha karra-spehks taggad eegahjis Gaeta, bet tad nu pilfata par dauds saldatu, tad zittus noweddufchi Pahwesta semme. Gaeta taggad irr Kehninsch. Kehnineene, winna 5 brahli, 4 mahses un winnu mahte. Neweens ne tizz, ka ilgi warreschoht tur turretees un fakka, ka Kehninsch aiseeschocht us Rohmu. Te taggad arri atnahfufe Spanias Kehnineenes mahte, wezza Kehnineene Kristine. S-3.

Wesselibas drauga padohmi.

VI. Behrnu kalla-sehrga.

Dauds laudis dohma, ka maseem, ar kahdu wainu apstroguschem behrneem ne warroht palihdseht tapehz, ka behrninsch wehl mulkis, ne runna jeb ne warr isstahstiht daktera lungam, tur fahp un ka flahjahs. Tapehz gaida un gaida, woi ne pah-

ees un beidsobt, kad behrns jau pee paschas nahwes, pehz daktera skreen. Neeuens ne apdohma, ka ikkatrai flimmibai un fehrigai ihpaschas redsamas un pasihstamas si hmes, ko mahzichts dakteris arri bes flimneeka isstahstifchanas pee laika warr atrast un tapehz arri behrna flimmibu pasihis un derrigas fables dohs.

Zogahjuscha, arri schinni gadda dauds, dauds behrnau bailiga un lohti wiltiga kakla-fehriga, ko dakteri nosauz par „Kruppu,“ palikke nahwei par laupijumu tapehz, ka laudis scho fehrigu ne pasinne tuhlin eefahkuma, bet tikkai pehz 2—3 deenahm, kad glahbschanas laiks jau bij aiskawehts. Pehz kahda laika, kad jau dauds behrni pagasta bij miruschu un nu tuhlin, kad pirmas sihmes rahdijahs, bes kaweschchanahs daktera lunga paligu melleja, tad gan daschu behrnau warreja isglahbt no nahwes.

Tapehz klaufaites, mihti tehwi un mahtes; isstahstifschu taggad, ka scho fehrigu, kas ne kakla, bet bals-rihkle zellahs, jau eefahkuma warr pasiht un kas tad jadarra, lai ne aiskawe ihtenu glahbschanas laiku.

Pee schihis fehrigas warr isfchirt no pirma eefahkuma lihds paschai nahwei 3 laiku-mehrus jeb starpus.

1) Bals paleek rupja ka aismakluse; behrns fahf kahseht (fleppohht), bet ar scho fleppu, kas taggad wehl ahtri un weegli pahreet, neko ne isfahje. Behrns daschureis gan druszin fahf raudahht un isleekahs ka nemeerigs, skummigs un opnizzis; bet tas wifs ahtri pahreet; tad atkal fahf spehleht un darbotees itt ka wessels. Kakla dsee-dseri pee schohktem nemas ne ustuhft un wiffu ehdeenu un dsehreenu weegli warr aiskriht. Wakla ra galwina gan paleek karsta un arri nomanna ne wiffai leelu meefas twihkumu; behrns aismeeeg un fnausch, bet ne ilgi. Naktis-widdu no meega istrubstahs un taggad fahf fleppohht ar itt ihpaschu, nedfirdetu balsi, ko warr lihdsinaht ar masa sunnifcha reeschannu. No schi fleppa warr skaidri fapraast, ka behrna bals-rihkle irr palikkuse schaura, ta ka dwaeschu tikkai gruhli warr eewillt un isloist; bals-rihkle pee dwaeschas willfchanas pihft un

fchuhft. Kad scho fleppu un balsi pee dwaeschas willfchanas tikkai weenreis dsirdejis, muhscham to ne aismirfihis tapehz, ka tas itt ihpaschi flann un to pee zittahm truhfchu = un kakla-fehrigahm nemas ne dsird. Kad nu schis fleppus naktis-widdu usnahf, tad behrna waigs mettahs farkans jeb farkani-silgans, azzis spohschas, nahsis plaschi atwehtas (ka jau pee gruhthas atpuhschanahs) un behrns ar rohzinahm pee schuhpla jeb pee mahtes peeturrah, kahsedams raud un isleekahs lohti nemeerigs, kamehr pehz kahdam strehkim wifs pahreet un behrns atkal aismeeeg. Ohtra deena winsch atkal rahdahs ka wessels behrns; tikkai bals ween isleekahs ka druszin rupjaka, ka aismakluse. Ohtra nakti jau usbruhf stipraks fleppus, kas ilgati pastahw un behrninu wairak mohza. Ta tad schi flimmiba, fleppena un wiltiga, jo deenas jo wairak auguma aug.

2) Behrna bas trescha deena pastahwigi paleek aismakluse; tapat arri tas breefmigais, faufais fleppus ne pahreet wis til ihfa laika, ka pirma un ohtra nakti. Bals-rihkle irr fahpiga, kad ar pirkstu peespeesch. Kad taggad behrns leela kaulu twihkuma un flahpes zeschannu fleppo, tad warr skaidri redseht, ka tas noslahps, ja glahbejs ne buhs ahtri klahht.

3) Behrns 4ta moi 5ta deena no schihis breefmigas fehrigas jau ta nowahrdsinahht, ka sehdeht wairf ne spehj. Gultina gull us mugguras un sawu pakausi islohza us mugguras puffi, lai rihklei buhtu leelala wakla dwaeschu willt. Wiffa meefa degg, waigs silgani farkans, un no meefas sweedri pluhst flahpes = un nahwes-bailles. Taggad us glahbschannu zerribas wairf naw. Daschureis ar wemschannu un rihstifschanohs atlez no bals-rihkles eefchas balti jeb arri affinaini, glohtaini gabbali, kas ta farezzejusch, ka tee israhdahs ka plehwites. Schihis rihkli aisklehds ta, ka zaur to wairf ne warr dwaeschu zaurwillt un behrns ar leelahm mohfahm un firdsbailehm, daschureis wehl ar krampjeem raustidamees, nomirft.

Nedfi schè, mihfais lassitajs, schihis breefmigas liggas ihfu nosfimeschannu. Leezi wiffas tewim

taggad rahditaš sīhmes labbi wehrā; tad ne aiz-kawesi neko un warreši pee laika sataištees, kad ligga tawā pagasta rahdahs.

Labbi buhs, sinat laiku un mainas, ka d un zaur ko ſchi fehriga zeklahs. Wiſſuwairak ta rahdahs seemas laika jeb pawaffaras eefahkumā, fauſā ſallā, kad seemališ jeb ſalnas-wehiſch puhich, jeb kad pehz ſiltahm deenahm ahtri un negaidoht us-nahl auſtšs leetus laiks.

Kā jaturrahš tahdā laika? — Kad dſre-di, ka jau ſchur tur behrni apſirgufchi jeb jau mir-ruſchi, tad apdohmigi un pee laika apgahda dehles; tahs warrbuht buhs waijadſigas, kad tawi behrni apſirgſt. — Luhdsams wakte un iſfarga taggad behrniunš, lai tee ne teklala ar baſſahm kahjahm laukā. Abgehrbam waijaga buht ſiltam; wiſſu-wairak jaſfarga kahjas, kaſliuſch un kruhtš, un lai ne dohd ſalarjuſcham behrnam auſtſu diſchreenu. — Kad pirmas sīhmes rahdahs, tad behrnš jaturr gultā, jebichu taš par deenu arri iſrahdi-tohs kā weffels. Us plikku kruhti lai usſeen willanu lupvatu jeb arri ſinnepu plahſteri, un kad rahdahs ſweedri, tad lai wehl eedohd kahdu lahſiti ne wiſ-fai ſtipras, reimdenas pleederu tehjas. Apſirgufchu behrnu ne drihſt dands raht jeb pahmahzihrt ar ſitteeneem un rihtſtehm, ja taš rahditohs ſkundigs, pahrgalwigs un apnizis; labbaki buhs, ka to mih-ligi peclabbinahs. Bet — kad nu pirmā nakti us-nahl taš wiltigais noſlahpeſchanas fleppus, tad jau teeſcham ſinnafi, ka ne buhs labbi un bes ka-weſchanas taggad meſle zeen. daktera kunga paligu.

Ne dohma wiſ: laiks gan rahdihs padohmu, — kaš tuhlin ſkrees pee daktera, — riht' buhs laika deſgan. Ne — draugs ne! Kā jau pirmak min-neju, tu ſagaidiſi — breefmas un nahwes behdas; — ar aſſarahm eefi us kapſehtu un rakſi bedriti ſawam mihtam behrniunam, ko wiſſas paſaules gudriba wairf ne iſglahbs.

Dr. L. v. D.

Sinna par jannahm grab-matahm.

ſee J. W. Steffenhagen un dehla Jelgawā 1860 drukkatas un pee wiſſeem grahamtu pahr-dewejeem dabujamaš:

- 1) **Zetſch us keegeku zepli**, jeb kriſtigas tiz-zibas ſpehts. 24 lappas makſa 5 kap.
- 2) **Dihwaina kauſchana**. Stahtšs. 16 lapp. makſa 3 kap.
- 3) **Sleptawu bedre**, un **Sunnu kuptſchis un wehweris**. Diwi ſtahti. 28 lappas makſa 5 kap.
- 4) **Daſchdaſchadi rakſti** no Kahrka Hugen-bergera, atlaiſta Ahrlawas mahzitaja. II. Sa-ſchuiims. 36 lappas makſa 7½ kap.
- 5) **Muſis Stade**, kā tam gahjis. 15 lappas makſa 3 kap.

Rihgā 1860 drukkata Millera grahamtu drikkis un dabujama Rihgā pee Plates; Zehſis pee Triſch; Walmare pee Dreu; Jelgawā Awiſchu nammā, ſchi grahamata:

- 6) **Balzers un Sprizis**, jeb Wahzſemmes zeema notikkumi 1639tā gaddā. Latweeſchu wallodā pahrzelts no Ludwig Heerwagen, Gaujenes draudſes mahzitaja. 152 lappas makſa 20 kap.

Skaidrakas ſinnas par ſchihm grahamatahm iſdohs Latw. draugu beedriba.

Sluddinaſchana.

Sezzes Krohna-muiſchā tohp us Jurgeem 1861 kreetns kallejs, prezzehts jeb neprezzehts, meſlehts. Akahtakas ſinnas pee 2

muiſchas waldſchanas.

S i n n o.

Bateizam Nurmuhſes draudſei par teem 10 rubl. preekſch tizzibas beedreem Sibiria.

С—з.

В р и ж д р и л л е ж и.

No juhrmasas-gubernementis augſtas waldſchanas puſſes: Collegienrath G. Blaeſe, Senſor. Jelgawā, tai 14. Nowemberi 1860. No. 194.